

DANA NOVÁKOVÁ

Zamyšlení nad jednou úspěšnou akcí v Muzeu Vysočiny
v Jihlavě

Koncem roku 1988 byla práce Muzea Vysočiny v Jihlavě ovlivněna událostí, která se nadlouho vryla do paměti tohoto kulturního zařízení.

Byla zde otevřena vánoční výstava Poezie vánoc, která svým průběhem zcela předčila všechna předpokládaná očekávání.

Již delší dobu se v muzeu uvažovalo o tom, udělat výstavu, která by zaujala co nejvíce návštěvníků a vzbudila jejich pozornost. Dlouho se uvažovalo i o tématu výstavy a nakonec bylo rozhodnuto. Měla se uskutečnit v předvánočním období, měla mít vánoční zaměření a za úkol ji dostala etnografka muzea.

Samotná práce nastala již několik měsíců před vlastním zahájením. Bylo potřeba připravit vhodný plakát a pozvánku, která by upoutala pozornost, začala mravenčí práce se scénářem výstavy. Hned od počátku bylo jasné, že bude velice náročná nejen na přípravu, ale i na organizaci a vlastní realizaci. Náročná byla i pro muzejní truhlářskou a konzervátorskou dílnu, neboť většina předmětů musela nejprve projít náležitou konzervací.

Nastaly dlouhé týdny přípravy výstavy, kdy se musela svépomocí vyrobit každá ozdůbka, každý detail, který vcelku vytvářel vánoční kouzlo. Vyráběly se různé ozdoby z rozličných materiálů. Ke slovu přišel papír, sláma, textil, suché květy, staniol a pod.

Asi týden před zahájením výstavy začaly probíhat práce přímo ve výstavní místnosti. Bylo potřeba zhotovit podlahu, trámy, napodobit roubení a okna, připravit police na další předměty. Postupně se začal svážet lidový nábytek a další sbírkové předměty ze všech poboček muzea - z Polné, Telče a Třeště, začala se navozovat atmosféra lidového bydlení. Než však byla světnice hotova, bylo potřeba znázornit alespoň částečně atmosféru přírody. Měli jsme k tomu k dispozici malý prostor ve výklenku za oknem ze světnice. Postavili jsme do něj suchý strom, dřevěný plot a pozadí, a vše „posypali“ sněhem. Teprve nyní na nás dýchlo pravé předvánoční období. Bylo však potřeba provádět řadu dalších prací jako bylo zhotovování a umístování předmětů do polic, šití závěsů, příprava zvykoslovných předmětů a pod. Hodila se každá ruka přiložená k dílu.

Pravá vánoční nálada však zavládla v okamžiku, kdy byly dovezeny vánoční stromečky. Bylo jich tolik, že zaplnily celý muzejní dvůr. Byly mezi nimi velké dvoumetro-

vé, ale i maličké, které jsme začali zasazovat do hliněných nádob a zdobit vyrobenými ozdobami. Kromě našich vlastních nám další zapůjčily šikovné ženy z Jihlavy a okolí. Byly to ozdoby z přírodnin, slámy a makovic, papíru i ozdoby paličkované.

Místnost se začala pomalu naplňovat, zvláště, když se zavěsily závěsy, připevnily texty a s konečnou platností umístilo značné množství předmětů.

Mezi tím ve vstupní hale muzea jiná skupina pracovala na stavbě třímetrového betlému, který je součástí muzejních sbírek. Bylo potřeba postavit konstrukci, sepsat každou figurku z přibližně 200 kusů a potom pečlivě a s uvážením ji postavit na pravé místo.

Několik dnů před zahájením výstavy se přivezlo pečivo. Vyrobili nám je zruční lidé z celého okresu, a to nejen různorodé vánočky, ale i sněhové pečivo a spoustu perníčků zdobených starodávnými obrázky a barevnou i bílou polevou, chaloupky a pod.

S blížící se vernisáží přibývalo napětí. Konaly se poslední přípravy, aby se mohlo 23. listopadu v 17 hodin odpoledne zahájit. Dozdobovaly se poslední štromečky, připravovali „ježci“ z jablíček, zavěšoval dožítkový věnec pro ptáčky a pod. Ve středu v poledne jsme hlásili hotovo, stačilo již nyní vhodit do kádě s vodou kapry, kteří byli po celou dobu výstavy našimi věrnými průvodci a s nervozitou čekat na vernisáž.

Celá výstava byla tématicky rozdělena na dvě části. První se měla pokusit vyvolat alespoň částečně dojem lidového bydlení u nás na Horácku a navodit prostředí v době vánočních svátků se spoustou zvyků, které se v této době dříve prováděly.

Druhá část výstavy byla novodobá, měla ukázat lidský um a dovednost a zároveň poskytnou návštěvníkům i kousek inspirace. Byla zvolena forma jednotlivých polic, na které se vešlo velké množství předmětů. Ostatní doplňky pak měly samotnou výstavu i předsálí vhodně vánočně umocnit.

Ve středu v 17 hodin jsme zapálili svíčky, pustili magnetofon s vánočními koledami a netrpělivě čekali. Velmi brzy se vchod muzea zaplnil velkým počtem diváků, zvláště když tady zaznělo kulturní vystoupení národopisného souboru písní a tanců Vysočan z Jihlavy. Účinkující museli stát až na schodišti, aby na ně všichni přítomní dobře viděli.

Po slavnostním zahájení vkročili první návštěvníci do výstavní síně, museli se však nejprve zařadit do fronty.

Výstava z venku vypadala celkem nenápadně a tak náhodní chodci se dívali zprvu s nedůvěrou, velice brzy se však nechali zlákat nejenom poutačem před vraty a dveře muzea se záhy tak říkajíc „netrhly“.

Vánoční prostředí v muzeu bylo využito i k uskutečnění mikulášské nadílky, kterou pro své děti připravili pracovníci muzea a Okresního kulturního střediska.

V průběhu výstavy navštěvovaly muzeum všechny věkové kategorie, a to v tak hojném počtu, že se po několik dní tvořila před budovou dlouhá fronta a příliv návštěvníků bylo potřeba regulovat. V době největšího náporu bylo nutné zřídit i druhou pomocnou improvizovanou pokladnu. Výstavu si se zájmem prohlédli i zahraniční studenti, pro které byla většina předmětů i zvyků zcela neznámá.

Z velkého počtu návštěvníků měli radost mimo jiné i vrátní muzea třebaže oni i hlídači měli „plné ruce“ práce po celou dobu výstavy. Obzvláště tehdy, když v rámci výstavy Poezie vánoc proběhla i výstava jídel starodávných i novodobých, připravených Restauracemi a jídelnami a výstava aranžovaných květin, zhotovených zahradnictvím města Jihlavy. Jejich výtvořby bylo možno obdivovat jen v němém údivu.

Mnozí lidé chodili do muzea pro inspiraci, někteří dokonce několikrát, s papírem a tužkou v ruce si znamenali nejen staré lidové zvyky, ale i náměty z perníčků, by aspoň trochu přenesli kouzlo výstavy do svých domovů v době nadcházejících vánočních svát-

ků. Mnozí, a to především děti, se pak chodily dívat co dělá kapr v kádi, u které bylo stále plno. Kapr byl z toho celý pryč a začal „samou radostí“ vyskakovat na dlažbu.

Výstava záhy vzbudila pozornost i rozhlasu, tisku a televize. Byly zde natáčeny rozhlasové relace, shromažďovaly se podklady pro zahraniční časopis, natáčen několikadílňý šot pro televizní seriál Aktuality i program pro pořad do USA.

Nás ale nejvíce těšili návštěvníci, kteří své bezprostřední dojmy psali do návštěvní knihy. Psali mladí i starší, jejich upřímná slova a díky byly pro nás největším oceněním naší práce, a to práce nejen autorů a realizátorů výstavy, ale i všech, kteří se podíleli na její každodenní údržbě. Za jejich práci jim patří všem vřelý dík, protože bez jejich přičinění by výstava nebyla takovou jakou byla.

Když jsme ji likvidovali bylo nám všem tak trochu smutno. Zvykli jsme si vídat na našich chodbách stále mnoho lidí, vždyť výstavu navštívilo během 5 týdnů téměř 31.000 návštěvníků a najednou zde bylo nezvyklé ticho. Brzy jsme však na smutek zapomněli, neboť jsme začali pomalu přemýšlet o výstavě příští.

Pro vzpomínku nás všech byla o výstavě Poezie vánoc i výstavě jídel a aranžovaných květin natočena videokazeta a z celého průběhu výstavy i jejího budování i likvidace pořízen barevný audovizuální program. Dostal název „Střípky z vánoční výstavy“ a účastnil se v dubnu 1989 11. ročníku okresní soutěže audovizuální tvorby Tribuna. Dostal cenu divácké ankety, která se pro nás rovněž stala povzbuzením do další práce.